

Examen VWO

Latijn

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

19 | 91

Tijdvak 2
Vrijdag 14 juni
9.00–12.00 uur

Vragenboekje

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Dit examen bestaat uit 20 vragen en een vertaalopdracht.

Tekst 1

- 1 Citeer uit de eerste alinea de twee substantiva waarmee Seneca een negatief oordeel uitspreekt over *adfectus*.
- 2 Op grond van welke overweging weerlegt Seneca in deze alinea de peripatetische opvatting inzake *adfectus*?
- 3 Op grond van welke overweging wijst hij ook in de derde alinea *adfectus* af?
- 4 Welke twee voorbeelden van *adfectus* legt Seneca in de tweede alinea zijn denkbeeldige tegenstander in de mond?

Regel 5–7 Nam cum t/m servies?

- 5 Wat is volgens Seneca met betrekking tot de *voluptates* het verschil tussen *cupere* en *velle*?

Regel 8 en 9 naturale

- 6 Leg uit dat de opponent *naturale* hier niet in stoïsche zin gebruikt.

Regel 18 luxuria.

In het woordenboek staat als vertaling van dit woord: zucht naar weelde, weelderigheid, overdaad. Het wordt door C. Verhoeven vertaald met „onnatuurlijke genotzucht”.

- 7 Maak vanuit de context duidelijk welke overweging de vertaler ertoe gebracht kan hebben het woord „onnatuurlijke” toe te voegen.

Regel 18–19 quia t/m exeunt.

- 8 Citeer uit de derde alinea twee plaatsen waar Seneca een overeenkomstige gedachte verwoordt.
- 9 Citeer ook uit de vierde alinea twee plaatsen waar Seneca zich in overeenkomstige zin uitlaat.

Regel 18 intransibus

- 10 Wat moet je aanvullen bij *intransibus*?
  - A adfectibus
  - B necessariis rebus
  - C nobis
  - D vitiis

Regel 22 lacrimas suas et voluptates ubi volet sistet:

In deze regel worden *lacrimas* en *voluptates* in één adem genoemd.

- 11 Wat hebben ze in de ogen van een stoïcijn met elkaar gemeen?

Alinea 5.

- 12 Geef in eigen bewoordingen aan welke vier aspecten volgens Panaetius de verliefdheid gevaarlijk maken voor ieder die geen *sapiens* is.

Regel 28 facilitas amoris

- 13 Met welk substantief uit de voorafgaande woorden van Panaetius correspondeert *facilitas*?

- 14 Beschouwt Panaetius zich als een *sapiens*? Licht je antwoord toe onder verwijzing naar twee plaatsen in de vijfde alinea.

Regel 4–5 Facilem t/m putas:

- 15 Schrijf uit elk van de laatste vier alinea's een citaat op, waaruit blijkt dat Seneca deze uitspraak terugneemt.

Tekst 2

Regel 3 natuurlijk en dwingend

- 16 □ Citeer uit de derde alinea van tekst 1 de zinsnede die beschouwd kan worden als een definitie van „natuurlijke en dwingende behoeften”.

Regel 6–8 De tweede soort t/m af te zien.

- 17 □ Hoe denkt Seneca hierover blijkens brief 116?

Tekst 3

- 18 □ Schets kort de levensloop van Seneca, waarbij je de volgende elementen verwerkt: „moedermoord” (regel 2), „positie” (regel 3), „streng moralist” (regel 4), „compromisloze deugdzaamheid” (regel 5) en „vanuit zijn paleis ... preekt” (regel 5–6). Gebruik niet meer dan 100 woorden.

Regel 7–9 iemand die t/m leidsman te zijn.

- 19 □ Leg uit, gebruik makend van informatie uit brief 116, op grond van welke overweging Seneca deze kritiek van de hand zou wijzen.

Tekst 4

- 20 □ Noem twee opvallende overeenkomsten tussen de hier door Etty Hillesum ontvouwde gedachten en de stoïsche opvattingen zoals we die uit de brieven van Seneca kennen.

Tekst 5

Vertaalopdracht

Bestudeer tekst 5, met de inleiding en de aantekeningen.

Vertaal tekst 5.

Einde